

CM/ResDH (2007)4 Nolu Ara Kararⁱ (14.02.2007)

İnsan Hakları Mahkemesinin Ahmet Okyay ve Diğerleri – Türkiye Davası Kararının İnfazı

(36220/97 no’lu başvuru, 12 Temmuz 2005 karar tarihi, 12 Ekim 2005 kesinleşme tarihi)

Bakanlar Komitesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararlarının infazının Kurulun nezaretine tabi olduğu hakkındaki Temel Hak ve Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşmenin 46. maddesinin 2. paragrafı uyarınca (bu metinde “Sözleşme” ve “Mahkeme” olarak anılacaktır);

Mahkemenin bu davadaki kesinleşmiş hükmünün 12 Ekim 2005 tarihinde Komite’ye gönderilmesi üzerine aşağıdaki değerlendirmeyi yapmıştır:

Bu davada Mahkeme, 1996 tarihinde yerel yargı makamlarınca verilmiş ve 1998 yılında temyiz makamında onaylanmış bulunan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve bir kamu iktisadi teşekkülü tarafından birlikte yönetilmekte olan üç termik santralin (Gökova (Kemerköy), Yeniköy ve Yatağan termik santralleri) çevrenin korunmasına ilişkin Türk mevzuatına aykırı olarak ülkenin güney batısında çevre kirliliği yaratmaları nedeni ile (bu santrallerin işletilmeleri nedeni ile ağır derece çevre zararı olduğu ve yasal izinlerinin bulunmadığı belirlenmiştir) kapatılmaları kararının yerine getirilmemesi hakkındaki davayı, Sözleşmenin 6. maddesi ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirmiştir.

Yerel mahkeme kararlarında, santrallerin bacalarından çıkan kükürt gazı ve azot gazı salınımının filtreleme ekipmanı olmadan gerçekleştirildiği belirtilmekte, sülfürdioksit’in % 95’ini filtreleyecek derecede kükürt giderici sistem kurulması emredilmektedir.

Mahkeme, bir ihlalin varlığının tespit ettiği hallerde, talep edilen tazminat miktarının üstünde ya da altında bir bedelin ödenmesine hükmetmekte ve davalı Devletten, eğer durum gerektiriyorsa,

- İhlali sonlandıracak doğrudan önlemleri almasını ve olabildiğince *eski hale getirme* teşkil edecek derecede ihlalin etkilerini ortadan kaldırmasını; ve
- benzer ihlallerin yaşanmaması için genel önlemler almasını istemektedir.

Bakanlar Kurulu tarafından dava hakkında yapılan ilk incelemede, resmi makamların birçok kez, Mahkemenin kararında da belirtilmiş olan Sözleşmenin 6. maddesindeki yükümlülükleri doğrultusunda yargı kararlarını uygulamaya davet edildikleri görülmüştür.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının, 1996 tarihli iç düzenlemeler kapsamında gerekli gelişmeler için sözleşmelerin imzalandığını belirttiği görülmüştür.

Gereken donanımın halen kurulmadığı ve resmi makamlardan alınan bilgilere göre termik santrallerin bu konu ile ilgili nedenlerle mümkün olan en az gaz salınımını sağlamak için asgari kapasite ile çalıştırıldıkları, özellikle Yatağan Termik Santrali açısından aşırı kirlenme nedeniyle idari ve adli para cezalarının uygulandığı anlaşılmaktadır.

Termik santrallerin kapatılmasına ilişkin yerel mahkeme kararlarının kesinleşmelerinden itibaren altı yıl ve Mahkemenin (A.İ.H.M) kararı üzerinden bir yıl geçmesine rağmen halen uygulanmamış olması ve santrallerin uygun filtre sistemi olmaksızın çalışmaya devam ettikleri esefle görülmektedir.

Önemle belirtmek gerek ki, bir yargı kararına veya tedbire uymamanın bu şekilde devam etmesi, adil yargılanma hakkı kavramının içini boşaltmakta, kanunları uygulanamaz hale getirmekte, dolayısıyla hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacak sonuçlara neden olmaktadır.

Gerçekleştirilecek işlemlerin sonucunda başvuru sahiplerinin Türkiye Anayasası ve ilgili mevzuatla güvence altına alınmış sağlıklı bir çevrede yaşama hakları temin edilmiş olacağından, bu davada yargı kararının ivedilikle uygulanması en önemli meseledir.

Konu çevrenin korunması olduğundan, yerel mahkeme kararlarına tam saygı gösterilmesini sağlamanın ayrıca önemi büyüktür.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak Bakanlar Komitesi, davaya konu ihlal nedeni ile toplumun büyük bir bölümünün risk altında kalacağı kaygısı ile;

Ve bununla bağlantılı olarak Türkiye'nin Mahkeme kararında belirtilen münferit ve genel nitelikteki tüm gerekli önlemleri vakit kaybetmeksizin alması yükümlülüğü nedeniyle;

Türk makamlarına, fabrikaların kapatılması veya gerekli filtre sisteminin kurulmasını emreden yargı kararlarının ivedilikle uygulanmasını ISRARLA TALEP EDER; ve

Türk makamlarını, söz konusu yargı kararında belirtilen konu ile ilgili olarak, bu gibi ihlallerin engellenmesine yönelik tedbirler konusunda bilgi edinmeye DAVET EDER.

¹ Bakanlar Komitesi tarafından 14 Şubat 2007'de, Bakan vekillerininin 987. toplantısı sırasında karara bağlanmıştır.